

во чии убиствени тркала луѓето од значење за Покретот би биле до смрт мачени и убивани. Страшо тоа го знаеше и затоа кај сите нас ја вливаше храброста и спремноста да го дадеме животот за слободата, како што се дава розата на девојката.

Затоа овде ќе морам да го кажам она што би требало да го каже секој возрасен човек, младич и девојка на оваа земја, кога ќе заврши со читањето на ова дело: бев како во транс, обземен со трескави мисли со разбранети чувства, со разгорени фантазирања, како и со солзи в очите и по образите, наежен од некое треперење и од возвишеното доживување на трагедијата на овој човек, така добар и поетски нежен.

Јончевиот стил е — фантастично содржаен, импулсивен, динамичен и посебен... Во тој стил живиот човек кого го мачи трагедијата на овој великан на македонската нација, бара истражување во таа смисла, иако и авторот, и сите ние знаеме за таа генерална и кобна причина на многу трагедии во Македонија во текот на НОБ.

Може ли човек — рецензент во овој случај, да каже нешто како забелешка и предлог за следно издание на оваа вредна и прекрасна книга на Јован Поповски? Можеби би требало и да се обидам: сакам да го замолам овој вљубен сведок на историјата на една личност како

што е личноста Страшо Пинџур, подоцна, уште повеќе да истапи како придружник и опсерватор, кој ќе ни го наслика Страшо со свои сликарски дофати кои ги поседува; во цитирањето на Дневникот од својот јунак да направи повеќе свои сликовити, фантазерски и духовни интервенции, дополнувајќи ги, да им даде повеќе димензии и коментари на одделни делови од овој Дневник, кој и така има вечна драж... Јас мислам дека ова не е тешко да се направи, дека тоа Јован Поповски ќе го нареди и врз основа на сопствените мотиви и растежот на креативната инспирација во времето додека ја следи „читателската обработка“ на своето дело.

И како педагог би дал една сугестија на сите училишта во оваа земја, на историчарите и другите наставници: да ги задолжат учениците да ја читаат оваа книга, која, еднаш прифатена, не може со никакви забрани да се одземе од рацете на читателите. Нека го направат тоа: во името на убавината на оваа бесмртна личност, како и на самата вредност која ни ја сервира Јован Поповски, на кого треба, со отворено срце, со чисти емоции, да му се честита и тоа нека биде потстрек и други писатели и публицисти да бараат и обработуваат и други наши светли ликови на Револуцијата.

М. К.

JUGOSLOVENSKI ISTORISKI ČASOPIS (Beograd, Br. 1—2, 1969)

Овој двоброј на органот на Сојузот на историчарите на Југославија за 1969 година е посветен на 50-годишнината на СКЈ. На своите 301 страници донесува поголем број интересни студии и расправи од исто-

риската наука. Првите шест прилози се однесуваат на јубилејот на СКЈ.

Б. Храбак — Комунистичката партија (большевици) на Србите, Хрватите и Словенците, расправа за формирањето и дејноста на југо-

словенските комунисти-большевици во Русија во 1918 година и нивното политичко дејствување во југословенските земји по враќањето. Ј. Плетерски во својата аналитичка студија за националното прашање во Југославија во теоријата и политиката на КПЈ — КП Словенија, ги разгледува односот и ставовите на КПЈ и словенечките комунисти спрема словенечкото национално прашање од 1919 година па сè до Петтата земска конференција во 1940 година. Во склопот на општите напори и ангажираната активност на словенечките комунисти за изнаоѓањето на јасни погледи по националното прашање во тогашна Југославија мошне е значајна политичката резолуција на Покраинската конференција од 1923 година во која Македонците се посочени како самостојна нација и за Македонија се бара државна самостојност во рамките на една федерација. Посебно интересни се искажувањата на авторот за формирањето на национални компартии во Словенија, Хрватска и Македонија. Авторот на следната статија П. Дамјановиќ — Петтата земска конференција во светлината на подготовките на КПЈ за востание, преку анализирање на нејзините документи ја оценува нејзината историска важност во подготвувањето на народните востанија кај југословенските народи. На авторот може да му се забележи изоставување на оценката за нејзината важност за партиската организација во Македонија. П. Морача во својата интересна статија — Односите помеѓу КПЈ и Коминтерната од 1941 до 1943 година, прави анализа на тие односи и констатира дека нив

ги карактеризирале колебаљивоста и неспособноста на Коминтерната за правилна ориентација во подршката и меѓународната афирмација на југословенската револуција. Посебен интерес привлекува делот за статусот на македонската партиска организација. Следната статија на В. Стругар — Социјалдемократијата во југословенските земји за време на Првата светска војна, се однесува на политичкото дејствување на југословенските социјалисти против империјалистичката војна и околу создавањето на новата југословенска држава. М. Гециќ прави критички историографски осврт на некои поважни трудови за историјата на работничкото движење и СКЈ меѓу двете светски војни. Во наредната статија С. Ризај ја разгледува — Албанската абецеда во научната литература. Ј. Василевиќ во својата статија за — Активноста на југословенските партизани во Јадранско море — ги разгледува партизанските дејства на Јадран кои биле мошне интензивни и усмерени не само против фашистичките окупатори туку и против евентуални дипломатски ишекулации на големите сили. Во наредниот прилог А. Маткоски се задржува на најстариот грб на Македонија кој потекнува од 16 век. К. Антип, својата расправа ја посветува на Педесетгодишнината од обединувањето на Трансилванија со Романија.

На крајот списанието донесува доста голем број рецензии и прикази на новоизлезени книги и студии како и неколку соопштенија од работата и развојот на историските друштва во земјата.

О. И.